Wstęp

Problematyka przemian społecznych na Ziemiach Zachodnich ma głębokie tradycje w polskich badaniach socjologicznych. Źródeł należy dopatrywać się już w okresie międzywojennym, w refleksji socjologicznej Floriana Znanieckiego oraz Józefa Chałasińskiego. Po drugiej wojnie światowej tematyka ta nabrała szczególnego znaczenia badawczego, ze względu na zmiany polityczne na mapie geograficznej Europy. Kwestia tożsamości kulturowej ludności napływowej tworzącej zbiorowości terytorialne stała się jednym z podstawowych zagadnień badawczych. W tym miejscu należy przypomnieć postacie Kazimierza Dobrowolskiego, Janusza Ziółkowskiego, Kazimierza Żygulskiego, Zygmunta Dulczewskiego, Andrzeja Kwileckiego oraz Władysława Jachera, którzy rozwinęli po wojnie problematykę socjologicznych badań Ziem Odzyskanych, nadając jej status wszechstronnie ugruntowanej refleksji naukowej. Prezentowana monografia jest widocznym znakiem przeszło sześćdziesięcioletniej tradycji badań socjologicznych w tym zakresie ośrodka poznańskiego, ale ponadto ukoronowaniem trzydziestolecia rozwoju socjologii, jako dyscypliny akademickiej na Pomorzu Zachodnim i Śląsku. Refleksja socjologiczna na temat Ziem Zachodnich koncentrowała się w minionych latach zasadniczo na następujących obszarach eksploracji naukowej:

1. Wysiedlanie ludności niemieckiej z Ziem Zachodnich oraz zasiedlania ich przez ludność napływową. Homogenizacja kulturowa z ludnością autochtoniczną.
2. Zagospodarowywanie przez ludność napływową Ziem Zachodnich. Budowanie swoistej tożsamości kulturowej i gospodarczej. Eksploatacja i adaptacja przedmiotów cywilizacji kultury niemieckiej.
3. Integracja makrospołeczna z innymi regionami Polski.
4. Budowanie własnej tożsamości regionalnej.

Ponadto należy podkreślić, iż problematyka badań socjologicznych nabrała nowego znaczenia wraz z rozwojem integracji europejskiej, w której Ziemie Zachodnie stały się katalizatorem zmian społecznych w skali ogólnopolskiej. Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej i potęgujący się proces zacierania granicy z Niemcami oraz procesy migracyjne stawiają przed socjologami nowe wyzwania badawcze.

Andrzej Michalak
Andrzej Sakson
Żaneta Stasieniuk

Poznań - Szczecin 2010 r.